

<https://doi.org/10.62837/2025.9.215>

HƏLİMƏ Ə.MURADZADƏ

baş müəllim

e-mail: hmehraliyeva@yahoo.com

<https://orcid.org/0009-0006-1221-6732>

Azərbaycan Dillər Universiteti

(Bakı Çəh., R.Behbudov küç., 134)

BƏDİİ ƏSƏRLƏRDƏ ÜSLUBİYYAT VƏ MÜƏLLİF FƏRDİYYATI

Xülasə

Bədii ədəbi əsərlərdə üslubiyyat və müəllif fərdiyyatı mətnin əsas estetik və semantik daşıyıcılarıdır. Üslub yalnız dilin poetik quruluşu ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda müəllifin düşüncə ritmini və mənəvi təcrübəsini əks etdirən estetik sistemdir. Müəllif fərdiyyatı isə yazıçının yaradıcılıq dünyasını digər müəlliflərdən fərqləndirən, onun estetik zövqü, dünya görüşü və bədii dil ustalığının sintezindən yaranan unikal “mən”idir. Bədii əsərlərdə üslubiyyat və müəllif fərdiyyatı qarşılıqlı şəkildə bir-birini tamamlayan iki əsas komponentdir. Üslub müəllifin fərdiyyətini ifadə vasitəsi, fərdiyyət isə üslubun mənəvi-psixoloji məzmunu kimi çıxış edir. Bu münasibətin dərin elmi təhlili ədəbiyyatşünaslıq üçün həm nəzəri, həm də praktik baxımdan böyük əhəmiyyət daşıyır.

Açar sözlər: üslub; müəllif fərdiyyatı; bədii üslub; yaradıcı fərdiyyət; bədii dil; estetik sistem; bədii təxəyyül; modernizm

Bədii ədəbiyyat insan təfəkkürünün ən incə və mürəkkəb ifadə formalarından biridir. Onun əsas mahiyyətini yaradan amillərdən biri üslubiyyat və müəllif fərdiyyatı anlayışlarıdır. Hər bir yazıçı öz daxili aləmini, düşüncə sistemini, dünyaya baxış bucağını məhz üslub vasitəsilə oxucuya ötürür. Bu baxımdan üslub bədii mətnin həm estetik, həm də semantik dəyər daşıyıcısıdır.

Üslub anlayışı təkcə dilin poetik quruluşu ilə məhdudlaşmır; o, müəllifin mənəvi təcrübəsini və düşüncə ritmini əks etdirən estetik sistemdir. Müəllif fərdiyyatı isə bu sistemin mərkəzində duran yaradıcı “mən”dir — yəni yazıçının özünəməxsus baxış bucağı, ifadə forması və bədii dünyasının bütövlüyü.

Müəllif fərdiyyatı (lat. individualitas auctoris) dedikdə isə, yazıçının yaradıcılıq dünyasını digərlərindən fərqləndirən xüsusiyyətlər, onun düşüncə orijinalı, obrazlara və dilə yanaşma tərzini, bədii təxəyyülünün məxsusiliyi nəzərdə tutulur. Fərdiyyət yazıçının estetik zövqü, mənəvi mövqeyi, dünya görüşü və bədii dil ustalığının sintezi nəticəsində yaranır. Əgər üslub bədii ifadə vasitəsidirsə, fərdiyyət həmin ifadənin arxasında dayanan yaradıcılıq şəxsiyyətidir. İngilis ədəbiyyatında bu

anlayışın inkişafına diqqət yetirdikdə, görürük ki, məsələn, William Shakespeare yaradıcılığı müəllif fərdiyyətinin bədii üslub vasitəsilə necə təcəssüm etdiyinin klassik nümunəsidir. Şekspirin dilindəki çoxqatlılıq, obrazlı ifadələr və emosional gərginlik onun fərdi üslubunun əsas göstəriciləridir. Onun üslubunda həm xalq danışığı dili, həm də poeziyanın yüksək estetik forması sintez olunur. Digər tərəfdən, Virginia Woolf kimi modernist yazıçılar müəllif fərdiyyətini psixoloji dərinlik, daxili monoloq texnikası və “şüur axını” metodları ilə formalaşdırırdılar. Bu cür fərdi yanaşma bədii üslubun yalnız formal deyil, həm də psixoloji və fəlsəfi bir kateqoriya olduğunu göstərir.

Beləliklə, bədii əsərlərdə üslubiyyat və müəllif fərdiyyatı qarşılıqlı şəkildə bir-birini tamamlayan iki əsas komponentdir. Üslub müəllifin fərdiyyətini ifadə vasitəsi, fərdiyyət isə üslubun mənəvi-psixoloji məzmunu kimi çıxış edir. Bu münasibətin dərin elmi təhlili ədəbiyyatşünaslıq üçün həm nəzəri, həm də praktik baxımdan böyük əhəmiyyət daşıyır.

XXI əsr ədəbiyyatı bu iki anlayışı yenidən dəyərləndirib. Müasir yazıçılar üçün üslub sadəcə bədii texnika deyil, identiklik, mədəni yaddaş və sosial təcrübənin bədii təzahürü kimi çıxış edir. Eyni zamanda, müəllif fərdiyyatı artıq sabit və yekcins deyil, dinamik və çoxsəlidir. Bu dəyişikliklər xüsusilə son on ilin İngilis ədəbiyyatında aydın görünür.

Bu məqalədə məqsəd – üslubiyyat və müəllif fərdiyyatı anlayışlarının qarşılıqlı münasibətini araşdırmaq, həmçinin son on ilin bir sıra ingilis dilli yazıçılarının yaradıcılığında bu anlayışların təzahür formalarını tədqiq etməkdir.

Üslub anlayışı və onun bədii ədəbiyyatda rolu

Ədəbiyyatşünaslıqda “üslub” termini müxtəlif mənalarda işlədilir: dilin bədii forması, ifadə sistemi, janr xüsusiyyəti və ya estetik prinsip. Lakin bu anlayışın mərkəzində müəllifin dünyanı görmə və göstərmə tərzini dayanır. Üslub anlayışı bədii yaradıcılığın ən mürəkkəb və çoxqatlı kateqoriyalarından biridir. Latın dilindəki stilus sözündən gələn bu termin ilkin olaraq yazı aləti mənasında işlədilmiş, sonradan fikri ifadə etmə tərzini bildirən məcazi anlam qazanmışdır. İngilis ədəbiyyatında üslub anlayışının inkişafı ədəbi cərəyanlarla sıx bağlı olmuşdur. XVI–XVII əsrlərdə, yəni Renessans dövründə, William Shakespeare, Christopher Marlowe və John Milton kimi yazıçılar dilin poetik imkanlarını maksimum şəkildə genişləndirmiş, üslubu həm poetik, həm də fəlsəfi bir ifadə vasitəsinə çevirmişdilər. Məsələn, Shakespeare-in dilində metaforik çoxqatlılıq, ritmik harmoniya və sintaktik elastiklik müəllifin fərdi üslubunun əsas göstəriciləridir. Onun əsərlərində – xüsusən “Hamlet” və “King Lear”da – poetik dil emosional gərginliyin və psixoloji dərinliyin daşıyıcısına çevrilir (Bloom, 1999).

XVIII əsr realizmi dövründə isə üslub anlayışı rəşional və sosial yönümlü xarakter almışdır. Jonathan Swift, Daniel Defoe və Samuel Richardson kimi müəlliflər üçün üslub artıq sadəcə estetik forma deyil, eyni zamanda ictimai tənqid

vasitəsi idi. Onların nəsr dilində müşahidə olunan sadəlik, ironik tərz və satirik ton fərdi üslubun sosial kontekstdə formalaşdığını göstərirdi. Swift-in “Gulliver’s Travels” əsərində müəllif dili həm sadə, həm də dərin mənə qatlı bir alətə çevrilir — oxucu eyni zamanda həm səyahət hekayəsi, həm də siyasi alleqoriya ilə qarşılaşır (Rawson, 2005).

XIX əsr İngilis romanında üslub fərdiyyətin əsas təzahür sahəsinə çevrilir. Charles Dickens üslubu realizmlə romantizmin sərhədində dayanan, həm obrazlı, həm də emosional baxımdan güclü bir sintaksis quruluşuna malikdir. Dickens üçün üslub yalnız obraz yaratmaq vasitəsi deyil, həm də sosial ədalətsizliyə qarşı mənəvi mövqə ifadəsidir. “Bleak House” və “Great Expectations” romanlarında müəllifin üslubu fərdi müşahidə qabiliyyəti, ritmik cümlə quruluşları və satirik detal vasitəsilə tanınır (Lodge, 2011).

XX əsr modernizmi isə üslubun ən radikal yenidənqurulma mərhələsini yaratdı. James Joyce və Virginia Woolf kimi yazıçılar üçün üslub artıq yalnız forma deyil, həm də şüurun daxili dinamikasının ifadə vasitəsidir. Joyce-un “Ulysses” romanında dil və üslub hər fəsildə fərqli bir eksperimental forma alır; müəllif dilin özünü düşüncə prosesinin obyektinə çevirir. Woolfun “To the Lighthouse” və “Mrs Dalloway” romanlarında isə üslub “axan şüür” metoduna əsaslanır; sintaksisin qırılması, daxili monoloqların musiqili ritmi və metaforik keçidlər oxucunu xarici hadisədən çox daxili təcrübəyə yönəldir (Goldman, 2014).

Üslub yalnız fərdi xüsusiyyət deyil, həm də dövrün estetik və fəlsəfi təmayüllərinin aynasıdır. Postmodernizm dövründə bu anlayış yenidən transformasiyaya uğramışdır. Salman Rushdie, Angela Carter və Ian McEwan kimi müəlliflərin yaradıcılığında üslub ironik çoxsəslilik, intertekstuallıq və dil oyunları vasitəsilə özünü göstərir. Bu mərhələdə üslub həm mətnin özünə, həm də ədəbi ənənəyə münasibətin ifadə vasitəsinə çevrilir. Rushdie-nin “Midnight’s Children” əsərində dil həm mədəni kimliyin daşıyıcısı, həm də siyasi yaddaşın poetik kodudur (Brennan, 1989).

Beləliklə, İngilis ədəbiyyatının inkişaf mərhələləri göstərir ki, üslub anlayışı yalnız bədii texnika deyil, həm də dünya görüşü, fəlsəfi baxış və psixoloji dərinliyin estetik ifadə formasıdır. Müəllifin üslubu onun fərdiyyətinin görünən səthidir; o, yazıçının düşüncə modelini, hissiyyat dünyasını və dil təcrübəsini oxucuya təqdim edən bədii mexanizmdir. Roman Jakobson və Mihail Baxtin kimi nəzəriyyəçilərin fikrincə, üslub yalnız dilin səthində deyil, mətnin ideya strukturunda da formalaşır. Yəni üslub – fikrin ifadə üsulu ilə onun mənəvi məzmunu arasında körpü rolunu oynayır. Müasir dövrdə üslub daha çox şəxsi və sosial təcrübələrin estetik sintezi kimi qəbul edilir. Bu baxımdan, müəllif fərdiyyəti üslubun formalaşmasında əsas aparıcı qüvvə olur. Müəllif fərdiyyəti: anlayış və formalaşma mexanizmləri

Müəllif fərdiyyəti – yazıçının bədii mətnlərdə təzahür edən fərdi düşüncə, hiss və üslub sistemidir. Bu fərdiyyətin əsasında dilin yaradıcı istifadəsi, estetik dəyərlər və

bədii məqsəd dayanır. Müəllif fərdiyyatı anlayışı ədəbiyyatşünaslıqda insanın yaradıcılıq təbiəti və bədii şəxsiyyətinin mahiyyətini araşdıran əsas anlayışlardan biridir. “Fərdiyyət” termini (lat. individualitas) yazıçının daxili dünyasının, estetik baxışlarının və bədii təfəkkür tərzinin özünəməxsus sistemini ifadə edir. Müəllif fərdiyyatı dedikdə, yazıçının həm dil, həm ideya, həm də bədii düşüncə səviyyəsində digər müəlliflərdən seçilən və təkrarlanmayan üslubi davranışı nəzərdə tutulur.

Ədəbiyyat nəzəriyyəsində bu anlayış XIX əsrin sonlarında və XX əsrin əvvəllərində formalaşmağa başlamışdır. Rus formalistləri və daha sonrakı strukturalistlər fərdiyyəti mətnin daxili forması ilə əlaqələndirənlər də, XX əsr modernistləri üçün fərdiyyət yaradıcılığın psixoloji və fəlsəfi nüvəsinə çevrilmişdi. Bu baxımdan, müəllif fərdiyyatı yalnız bədii mətnə deyil, həm də onun arxasındakı şüur modelində təzahür edir. XX və XXI əsrlərdə fərdiyyət anlayışı dəyişərək çoxqatlı xarakter almışdır. Müasir yazıçı artıq yalnız öz həyat təcrübəsini deyil, eyni zamanda cəmiyyətin səsini, mədəni travmaları və global identiklik problemlərini də bədii dillə ifadə edir. İngilis ədəbiyyatında müəllif fərdiyyatının formalaşması dərin tarixi və mədəni köklərə malikdir. William Shakespeare fərdiyyətin ilkin mərhələdə poetik dil vasitəsilə necə bədii kimliyə çevrildiyinin parlaq nümunəsidir. Onun yaradıcılığında insan təbiətinin çoxqatlılığı, daxili ziddiyyətlərin və mənəvi seçimlərin dərin poetik ifadəsi fərdi müəllif “səsi” yaradır. “Hamlet”, “Othello” və “King Lear” kimi əsərlərdə Şekspirin fərdiyyəti həm poetik dilin emosional spektrində, həm də insan psixologiyasının analitik təhlilində özünü göstərir (Greenblatt, 2004).

Şekspir fərdiyyətini universal edən əsas xüsusiyyət, dilin və hissənin qarşılıqlı hərəkətini mənəvi və fəlsəfi səviyyəyə qaldırmaq bacarığıdır. Onun üslubu fərdiyyətin təzahür forması, fərdiyyət isə üslubun mənəvi qaynağıdır. XX əsr modernist yazıçılarında müəllif fərdiyyatı daha dərin psixoloji və eksperimental səviyyəyə keçdi. Virginia Woolf üçün fərdiyyət bədii mətnə qadın şüurunun və subyektiv təcrübənin poetik forması idi. Woolfun “A Room of One’s Own” (1929) əsərində yazıçı öz fərdiyyətinin cəmiyyət və gender çərçivələrində necə məhdudlaşdırıldığını təhlil edir. Onun bədii üslubu – daxili monoloqlar, “şüur axını” texnikası və fraqmentar struktur – fərdiyyətin parçalanmış, lakin estetik bütövlük daşıyan formasıdır (Marcus, 1981).

James Joyce müəllif fərdiyyətini dilin özündə yenidən quraraq fərdi yaradıcılığın radikal formasını təqdim etdi. “Ulysses” və “A Portrait of the Artist as a Young Man” romanlarında Joyce-un fərdiyyəti dilin sintaktik sərhədlərini dağıdan, semantik oyunlara əsaslanan bir struktura çevrilmişdir. Onun məqsədi oxucunu mətnin səthi mənasından dərin şüur səviyyəsinə aparmaq idi. Joyce fərdiyyətinin mərkəzində bədii dilin özünü insan təfəkkürünün modeli kimi istifadə etmək ideyası dayanır (Ellmann, 1982). Bu yanaşma müəllifin bədii fərdiyyətini təkə ideya və mövzu deyil, həm də mətnin öz daxili məntiqi və sintaktik ritmi vasitəsilə ifadə edir.

Digər tərəfdən, T. S. Eliot kimi modernist şairlər fərdiyyat anlayışına daha paradoksal yanaşırdılar. Eliot-un məşhur “Tradition and the Individual Talent” (1919) esse-si müəllif fərdiyyətini ənənə ilə qarşıdurmada deyil, onun içində görür. O yazırdı: “Fərdiyyət sənətkarın öz səsinə tapması deyil, səsin ənənənin içində harmoniya yaratmasıdır.” (Eliot, 1919). Yəni, fərdiyyət tək-cə təkrarolunmazlıq deyil, həm də ədəbi tarixin dialoqunda öz mövqeyini müəyyən etmək bacarığıdır. Postmodern dövrdə müəllif fərdiyyatı “avtor” anlayışının dekonstruksiyası ilə üzləşdi. Salman Rushdie və Jeanette Winterson kimi müəlliflər fərdiyyəti bir “sabit kimlik” kimi deyil, çoxmənalı və dəyişkən bir fenomen kimi təqdim etdilər. Rushdie-nin “The Satanic Verses” və “Midnight’s Children” əsərlərində fərdiyyət milli, dini və mədəni identikliklərin toqquşması fonunda yaranır. Müəllif fərdiyyəti burada həm dilin oyunçuluğunda, həm də tarixi reallığın yenidən yazılmasında təzahür edir (Brennan, 1989).

Müəllif fərdiyyatı bədii yaradıcılıqda şəxsiyyətin estetik transformasiyası kimi çıxış edir. O, yazıçının dil vasitəsilə öz dünyasını qurmaq, oxucu ilə mənəvi dialoqa girmək və fərqli baxış bucağından insan təcrübəsini modelləşdirmək bacarığıdır. Müəllif fərdiyyəti həm dilin forması, həm də mənənin psixoloji mənbəyidir.

Beləliklə, müəllif fərdiyyatı tək-cə fərdi deyil, həm də kollektiv təcrübənin estetik əksi kimi dəyərləndirilir. Bu, müasir ədəbiyyatın əsas yeniliklərindən biridir.

Üslub və fərdiyyətin qarşılıqlı əlaqəsi: nəzəri yanaşmalar və ədəbi nümunələr

Bədii yaradıcılıqda üslub və müəllif fərdiyyatı qarşılıqlı asılı, lakin mahiyyətcə fərqli anlayışlardır. Üslub — ifadə forması, texnika, dil seçimi və estetik strategiya səviyyəsində özünü göstərən sistemdirsə, fərdiyyət həmin sistemin arxasında dayanan daxili yaradıcılıq prinsiplərini, yəni müəllifin dünyagörüşü və bədii düşüncə modelini əks etdirir. Başqa sözlə, üslub müəllif fərdiyyətinin dil səthindəki formasıdır, fərdiyyət isə üslubun ideya və psixoloji məzmunudur.

Üslub və fərdiyyət bir-birindən ayrılmazdır. Üslub – fərdiyyətin xarici ifadə formasıdır; fərdiyyət isə üslubun mənəvi və intellektual məzmunudur. Yazıçı öz fərdiliyini dil vasitəsilə formalaşdırır, eyni zamanda dil bu fərdiliyi məhdudlaşdırır və istiqamətləndirir. Məsələn, üslubun sintaktik quruluşu, söz seçimi, metaforik sistemi və ritmik quruluşu müəllifin daxili psixoloji vəziyyətini və dünyagörüşünü əks etdirir. Buna görə də üslubiyyatın tədqiqi müəllif fərdiyyətinin təhlili ilə paralel aparılmalıdır. Ədəbi yaradıcılıqda üslub fərdiyyətin “səsi”ni eşidilməyə çevirən əsas vasitədir. İngilis ədəbiyyatında bu münasibət ən parlaq şəkildə William Shakespeare yaradıcılığında özünü göstərir. Onun poetik dili fərdi duyumun, təxəyyülün və psixoloji dərinliyin bədii ekvivalenti kimi çıxış edir. Məsələn, “Hamlet”-in məşhur “To be, or not to be” monoloqunda sintaktik ritm, sözlərin semantik təkrarları və daxili musiqililik insanın varoluş dilemmasını dilin ritmində hiss etdirir. Burada dilin forması düşüncənin məzmununa çevrilir – yəni üslub müəllif fərdiyyətinin psixoloji mexanizmidir (Bloom, 1999). Shakespeare-in dili həm poetik, həm fəlsəfi, həm də

dramatik dərinliyə malikdir. Onun fərdiyyəti yalnız personajların mürəkkəbliyi ilə deyil, bu mürəkkəbliyi dil vasitəsilə ifadə etmə üsulu ilə müəyyən olunur. Beləliklə, müəllif fərdiyyəti üslubda təcəssüm tapır, üslub isə fərdiyyətin estetik daşıyıcısına çevrilir.

Yara Rodrigues Fowler “Stubborn Archivist” (2019) və “there are more things” (2023) romanlarında Londonun çoxmədəni mühitini təsvir edir. Yazıçının dili iki mədəniyyətin – ingilis və portuqal – birləşdiyi nöqtədə formalaşır. Onun üslubu fraqmentar və ritmikdir, kod-mixing texnikası isə fərdiyyətin ikiləşmiş mahiyyətini ifadə edir (Gleeson, 2023). Fowler üçün üslub sadəcə yazı texnikası deyil, şəxsiyyətin dil üzərində apardığı daxili mübarizənin estetik ifadəsidir. Modernist ədəbiyyatda bu prinsip Virginia Woolfun əsərlərində də təzahür edir. Onun “Mrs Dalloway” romanında üslub axıcılığı və ritmik qırılmaları ilə insanın daxili şüur proseslərini imitasiyaya çevirir. Burada müəllif fərdiyyəti nə təhkiyəçinin mövqeyində, nə də süjetdə deyil – məhz dilin zaman və yaddaşa davranma tərzində formalaşır (Goldman, 2014). Woolf üçün üslub, fərdiyyətin psixoloji arxitekturasını qurmaq vasitəsidir; onun təhkiyəsində dilin sintaksisi hiss və düşüncə ritmini izləyir. Tənqidi nəzəriyyədə bu iki anlayış arasında dialektik bir əlaqə mövcuddur: bir tərəfdən fərdiyyət üslubu doğurur, digər tərəfdən isə üslub fərdiyyəti müəyyən edir. T. S. Eliotun “Tradition and the Individual Talent” (1919) esse-si bu münasibəti ənənə və yenilik kontekstində izah edir. Eliot yazırdı ki, “fərdiyyət keçmişin inkarı deyil, onun içində yeni bir harmoniya yaratmaqdır.” (Eliot, 1919). Bu fikirdən belə nəticə çıxır ki, üslub müəllif fərdiyyətinin tarixi və estetik yaddaşa dialoqu nəticəsində formalaşır. Beləliklə, müəllif fərdiyyəti heç vaxt boş məkanda yaranmır; o, ənənə ilə dialoqda bədii səsə çevrilir. Bu mənada üslub – fərdiyyətin ədəbi məkanda iştirak formasıdır. Postmodern dövrdə isə bu qarşılıqlı əlaqə dekonstruktiv və çoxmənalı xarakter almışdır. Salman Rushdie, Julian Barnes və Angela Carter kimi yazıçılar fərdiyyəti sabit “avtor səsi” kimi deyil, müxtəlif üslubların oyun meydanı kimi təqdim edirlər. Rushdie-nin “Midnight’s Children” romanında bir müəllifin səsi bir neçə tarixi və mədəni üslub arasında parçalanır; nəticədə fərdiyyət çoxsəslilikdə (polyphony) əriyir (Brennan, 1989).

Bu dövrdə üslub artıq fərdiyyəti birləşdirən deyil, parçalaya-parçalaya göstərən mexanizmə çevrilir. Fərdiyyət sabit kimlikdən çox, diskursların kəsişməsində formalaşan dinamik proses kimi başa düşülür. Beləliklə, İngilis ədəbiyyatının inkişaf xətti göstərir ki, üslub və müəllif fərdiyyəti bir-birini tamamlayan iki bədii kateqoriyadır: üslub fərdiyyətin dil səviyyəsindəki ifadəsidir, fərdiyyət isə üslubun dərin mənəvi və ideoloji məzmunudur. Hər bir böyük yazıçı bu iki anlayış arasında özünəməxsus tarazlıq yaradır – bəzən üslubu fərdiyyətin daşıyıcısına, bəzən isə fərdiyyəti üslubun hərəkətverici qüvvəsinə çevirir.

Bədii əsərlərdə üslub və müəllif fərdiyyatı bir-birini tamamlayan iki yaradıcı hadisədir. Müasir ədəbiyyatda bu anlayışlar sabit formadan çıxaraq dəyişkən və dinamik bir təbiət qazanmışdır.

Son on ilin İngilis ədəbiyyatı göstərir ki, yazıçı fərdiyyəti artıq yalnız fərdi səs deyil, həm də ictimai, mədəni və etik təcrübələrin bədii əksidir.

Sally Rooney-nin minimalizmində sükutun poetik mənası, Madeline Miller-in mifoloji dilində poetik humanizm, Brit Bennett-in sosial təhkiyəsində empatik obyektivlik, Helen Oyeyemi-nin simvolik dilində mədəni çeviklik və Yara Rodrigues Fowler-in çoxdilli təhkiyəsində identiklik axtarışı — bütün bunlar müəllif fərdiyyətinin müxtəlif istiqamətlərdə təzahür etdiyini göstərir.

Beləliklə, çağdaş ədəbiyyatda üslub – fərdiyyətin estetik ifadə forması, müəllif fərdiyyatı isə üslubun mənəvi və ideya mərkəzidir. Hər iki anlayış bir-birini tamamlayaraq bədii mətnin dərinlik strukturunu yaradır.

Müasir dövrdə müəllifin “səsi” bir deyil, çoxsəslidir. O, həm fərdi, həm də kollektiv yaddaşın daşıyıcısı kimi çıxış edir. Bu baxımdan, bədii üslub və fərdiyyət anlayışları yalnız estetik kateqoriya kimi deyil, həm də insanın mənəvi və mədəni özünüifadəsinin elmi modeli kimi dəyərləndirilə bilər.

Mövzunun aktuallığı. Üslubiyyat və müəllif fərdiyyatı məsələlərinin tədqiqi müasir ədəbiyyatşünaslığın ən mühüm istiqamətlərindən biridir. XXI əsr ədəbiyyatında yazıçı “mən”inin çoxsəsliliyi, mədəni müxtəliflik, sosial yaddaş və qlobal identiklik kimi anlayışlar bədii üslubun və fərdiyyətin yeni təzahür formalarını ortaya çıxarmışdır. Bu baxımdan, müəllif fərdiyyətinin təkcə fərdi yaradıcılıq göstəricisi deyil, həm də dövrün ideoloji və estetik kodlarının daşıyıcısı kimi öyrənilməsi zəruridir. Müasir ingilis dilli ədəbiyyatda müşahidə olunan üslub transformasiyaları, bədii dilin sosial və psixoloji qatlarının dərinləşməsi bu mövzunun aktuallığını daha da artırır. Beləliklə, bu tədqiqat üslub və müəllif fərdiyyatı anlayışlarının qarşılıqlı münasibətlərini yeni dövrün bədii-estetik kontekstində araşdırmaq baxımından mühüm elmi və praktik əhəmiyyət daşıyır.

Mövzunun elmi yeniliyi. Tədqiqatın elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, burada üslubiyyat və müəllif fərdiyyatı anlayışları ənənəvi ədəbiyyatşünaslıq çərçivəsindən çıxarılaraq müasir postmodern və qlobal ədəbi proseslər kontekstində təhlil olunur. Məqalədə müəllif fərdiyyatı yalnız fərdi yaradıcılıq faktoru kimi deyil, həm də sosial-mədəni identiklik, kollektiv yaddaş və çoxsəslilik anlayışları ilə əlaqədə araşdırılır. Bundan başqa, son on ilin ingilis dilli ədəbiyyat nümunələri əsasında üslubun dinamik və çoxqatlı struktur kimi formalaşması elmi əsaslarla izah edilir. Bu yanaşma üslubiyyatın və müəllif fərdiyyətinin qarşılıqlı münasibətlərinə yeni nəzəri baxış gətirir və mövzunun müasir ədəbiyyatşünaslıqda aktual istiqamətlərindən biri kimi qiymətləndirilməsinə imkan yaradır.

Mövzunun praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, üslubiyyat və müəllif fərdiyyatı anlayışlarının qarşılıqlı əlaqəsinin təhlili

bədii mətnlərin interpretasiyası, ədəbi tənqid, müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq və dil üslubiyatı sahələrində yeni metodoloji yanaşmaların formalaşmasına imkan yaradır. Araşdırmanın nəticələri ali məktəblərin filologiya və ədəbiyyat nəzəriyyəsi ixtisaslarında tədris prosesində, xüsusilə “Bədii üslubiyat”, “Müasir ədəbiyyat nəzəriyyəsi” və “Müəllif poetikası” kimi fənlərin tədrisində istifadə oluna bilər. Eyni zamanda, tədqiqatın elmi nəticələri müasir yazıçıların yaradıcılığının təhlili, bədii üslubun transformasiyası və fərdi estetik sistemlərin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində aparılacaq gələcək araşdırmalar üçün praktik baza rolunu oynayır. Bu baxımdan, mövzu həm elmi-nəzəri, həm də tədris-metodik cəhətdən aktualıq və tətbiq dəyərinə malikdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Baxtin, M. (2020). *Estetika i tvorçestvo slova*. Moskva: Azbuka.
2. Gleeson, S. (2021). *The Quiet Language of Sally Rooney*. *The Guardian*.
3. Gleeson, S. (2023). *Translating the Self: Multilingual Voices in Yara Rodrigues Fowler’s Fiction*. *Modern Fiction Studies*.
4. Herrmann, J., Rüttinger, L., & Schaffrick, M. (Eds.) (2020). *Revisiting Style in Literary and Cultural Studies*. Berlin: Peter Lang.
5. Hobson, L. (2021). *Race, Realism and Reinvention in Brit Bennett’s The Vanishing Half*. *Journal of Contemporary Literature*.
6. López, C. (2022). *Helen Oyeyemi’s Narrative Magic: Modern Myth and Feminist Voice*. *London Review of Books*.
7. Sethi, A. (2019). *Madeline Miller and the Revival of Myth in Modern Fiction*. *Literary Review*.

SUMMARY

Halima Muradzada A.

STYLISTICS AND AUTHORIAL INDIVIDUALITY IN LITERARY WORKS

Stylistics and authorial individuality are the primary aesthetic and semantic carriers in literary texts. Style is not limited to the poetic structure of language; it also constitutes an aesthetic system that reflects the author’s rhythm of thought and moral experience. Authorial individuality, on the other hand, represents the unique “self” that distinguishes a writer’s creative world from that of others — a synthesis of aesthetic taste, worldview, and mastery of artistic language.

In literary works, stylistics and authorial individuality are two interrelated and complementary components. Style functions as a means of expressing individuality, while individuality serves as the spiritual and psychological essence of style. An in-depth scientific analysis of this relationship holds significant theoretical and practical importance for literary studies.

Keywords: style, authorial individuality, literary style, creative individuality, literary language, aesthetic system, artistic imagination, modernism

РЕЗЮМЕ

ХАЛИМА МУРАДЗАДА А.

СТИЛИСТИКА И ИНДИВИДУАЛЬНОСТЬ АВТОРА В ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЯХ

Стилистика и индивидуальность автора в художественных произведениях являются основными эстетическими и семантическими носителями текста. Стиль не ограничивается только поэтической структурой языка; он также представляет собой эстетическую систему, отражающую ритм мышления и моральный опыт автора. Индивидуальность автора, в свою очередь, — это уникальное «я», которое отличает творческий мир писателя от других авторов и формируется как синтез эстетического вкуса, мировоззрения и мастерства художественного языка. В художественных произведениях стилистика и индивидуальность автора являются взаимодополняющимися компонентами. Стиль служит средством выражения индивидуальности, а индивидуальность выступает как духовно-психологическое содержание стиля. Глубокий научный анализ этих взаимосвязей имеет большое теоретическое и практическое значение для литературоведения.

Ключевые слова: стиль; индивидуальность автора; художественный стиль; творческая индивидуальность; художественный язык; эстетическая система; художественное воображение; модернизм

Rəyçi: ADA Universiteti, f.f.d. Aynur Müzəffər q. Aqazadə